ប្រហែលជាក្បាច់ភ្ជាប់សង្វារស្តេចជាន់ដើម ។ គេបានឃើញព្រះពុទ្ធរូបមួយអង្គធ្វើដោយថ្មអង្គរវត្ត ហើយនិងពាងក្រឡរបស់ខ្មែរយើងពីបុរាណកាលផង ជាហេតុនាំឱ្យខ្ញុំសន្និដ្ឋានថាទីនោះ គង់នៅនៃស្តេចខ្មែរយើងជំនាន់ដើមឬ ជាកន្លែងឃុំឃាំងមនុស្សទោសជំនាន់ដើមដែលស្តេចបងប្អូនទាស់ទែងគ្នាពីរឿងដណ្តើមរាជសម្បត្តិគ្នា ហើយម្ខាងឈ្នះក៏យកខាងចាញ់ទៅបំបរបង់ចោលឱ្យរងទុកទោសនៅទីនោះក៏មិនដឹង ?

ខ្ញុំនៅនឹងទីក្រុងកោះត្រឡាចលុះពេលព្រលប់ធំ ខ្ញុំទៅសំណាក់នៅផ្ទះកាប៉ូរ៉ាល់ខាត់ជាមិត្តចាស់របស់ខ្ញុំ ។ ជួនថ្ងៃនោះជាថ្ងៃសៅរ៍ដែលដល់ព្រឹកឡើងជាថ្ងៃអាទិត្យ គឺជាថ្ងៃដែលមនុស្សទោសគ្រប់កន្លែងត្រូវនាំរបស់របរគ្រប់មុខ តាមកន្លែងរៀងក្រុមយកទៅប្រគល់ឱ្យកន្លែងមួយដែលសម្រាប់ទទួលរបស់ផ្សេងៗរាល់តែថ្ងៃអាទិត្យ ។ ខ្ញុំនៅរង់ចាំនៅផ្ទះបងខាត់ចាំទទួលរបស់របរក្រុមខ្ញុំ ដែលពួកខ្ញុំនឹងនាំមកប្រគល់ឱ្យគេនៅថ្ងៃអាទិត្យស្អែកនេះដែរ ។

សូមជម្រាបថា ចំការដំឡូងរបស់កាប៉ូរ៉ាល់ខាត់ជាមិត្តខ្ញុំនេះ នៅជិតជើងភ្នំម្ខាង ចម្ងាយប្រហែលពាគីឡូម៉ែត្រពីជើងភ្នំ ។ ឯចំការចេកខ្ញុំនៅជើងភ្នំម្ខាង គឺថាចំការទាំងពីរនេះនៅជិតជើងភ្នំម្ខាងម្នាក់ ។ រាល់តែថ្ងៃអាទិត្យ ពេលព្រឹកម៉ោង៦កន្លះ ក្រុមមនុស្សនៅគ្រប់ទិសទីលើកោះត្រឡាច ត្រូវនាំរបស់របរគ្រប់យ៉ាង ដែលមាននៅកន្លែងរៀងខ្លួនយកមកប្រគល់ឱ្យក្រុមកណ្តាលមួយនៅទីក្រុងកោះត្រឡាច ដើម្បីវាយចំណែក ចែកចាយយកទៅគ្រប់ក្រុមទាំងអស់ ហើយគេត្រូវចែកមកឱ្យក្រុមខ្លួនវិញនូវអង្ករ សាច់គោ សាច់ជ្រូក មាន់ បន្លែ ជាដើម ។ បើនិយាយឱ្យខ្លីទៅគឺជារបៀបដូរគ្នាតែម្តង ។ ក្រុមកណ្តាលគេបប្រមូលរបស់ទាំងអស់ដែលគ្រប់ក្រុមនាំមកនោះ ចែកជាបីចំណែក ។ ទី១ចំណែក ដែលល្អៗសម្រាប់ឱ្យទៅអ្នករាជការជាតិបារាំង ទី២ ចំណែកមធ្យមសម្រាប់អ្នករាជការជាតិយួន ជាតិខ្មែរ ទី៣ ចំណែកយ៉ាងអន់ សម្រាប់ចែកចាយមនុស្សទោសក្រុមឆ្ងាយជិត ។

ខ្ញុំសូមជម្រាបពីក្រុមខ្ញុំវិញ របស់ដែលត្រូវយកទៅឱ្យគេឯទីក្រុងទាំងប៉ុន្មានត្រូវរៀបចំឱ្យស្រេចពីល្ងាចថ្ងៃសៅរ៍ ។ លុះដល់ម៉ោងពារំលងអធ្រាត្រ គេវាយរគាំងដាស់ឱ្យភ្ញាក់នៅពេលម៉ោង

ពារំលងអធ្រាត្រ ដើម្បីនាំរបស់ទៅប្រគល់ឱ្យគេឯទីក្រុងកោះត្រឡាច ក្រោយដែលកាប៉ូរ៉ាល់ បានត្រួតគ្នាប្រមូលគ្នាគ្រប់សព្វហើយ ។ លុះឮសញ្ញាបង្គាប់ឱ្យដើរទៅមុខហើយ ពួកមនុស្សទោស ក៏នាំគ្នាលីសែងវត្ថុទាំងនោះដើរបន្តគ្នាទៅទាំងយប់ងងឹត ប៉ុន្តែគេបំភ្លឺផ្លូវដោយដុតខ្លុបដូង ដែលគេពុះផែកតូចៗប៉ុនចង្កឹះ ហាលឱ្យស្ងួតហើយចងជាបាច់តូចៗប៉ុនកដៃក្មេង របៀបដូចជាចន្លុះដូច្នោះឯង ។ ខ្លុបដូងនេះដុតស្រួលជាងចន្លុះ ដុតមិនសូវមានផ្សែង ហើយភ្លឺជាងចន្លុះទៀតផង ។ នៅពេលម៉ោងជាង៤ ដែលខ្ញុំនៅរង់ចាំក្រុមខ្ញុំនៅផ្ទះកាប៉ូរ៉ាល់ខាត់ ខ្ញុំក្រឡេកមើលទៅលើខ្នងភ្នំឃើញក្បួនភ្លើងគុបដើរ ភ្លើងបន្តគ្នាគួរឱ្យល្អមើលណាស់ ជាហេតុនាំឱ្យខ្ញុំនឹកឃើញកាលពីកុមារភាពនៅឡើយ ដែលបានមើលពិធីហែរអ្នកតា និងពិធីហែបុណ្យកាទ័រស្វ៊ីយេត(១៤កក្កដា) របស់បារាំងដូច្នោះឯង ។

មនុស្សទោសគ្រប់ក្រុម ចំនួន១២០ឬ១៥០នាក់ដែលមកពីក្រុមផ្សេងៗមកជួបគ្នាលើខ្នងភ្នំហាក់ដូចជាបានណាត់គ្នាហើយដើរពេនចុះ ពេនឡើង តាមរបត់ផ្លូវ មើលពីក្រោមទៅល្អមើលណាស់ ។

ក្នុងក្រុមនីមួយៗមានមនុស្សទោសនៅធ្វើការ ខ្លះ២០០នាក់ខ្លះ៣០០នាក់ ឃើញតិចតែក្រុមខ្ញុំទេ ដែលមានមនុស្សតែ៤៣ឬ៤៥នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រុមឯទៀតៗសុទ្ធតែមានអ្នករាជការជានាយក្រុម២ឬ៣នាក់ ជួយត្រួតត្រាលើកាប៉ូរ៉ាល់ទៅទៀត ។ ចំណែកខាងក្រុមខ្ញុំដែលមានគ្នាតិចនោះ មានតែខ្ញុំម្នាក់ឯងជាកាប៉ូរ៉ាល់ឥតមានមេក្រុមជាអ្នករាជការទេ ។ ប៉ុន្តែមនុស្សដែលនាំអីវ៉ាន់ពីគ្រប់កន្លែងទៅមិនមែនទៅទាំងរស់គ្នាទេ គឺទៅតែល្មមនឹងចំនួនរបស់ដែលត្រូវលី សែង កាន់ទៅតែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែលុះទៅជួបគ្នាលើភ្នំទៅ ក៏ទៅជាក្បួនវែងមួយ ។

ប្រហែលម៉ោង៥ភ្លឺ ក្បួនទាំងនោះចុះដល់ទីកន្លែងកាប៉ូរ៉ាល់ខាត់ ហើយឈប់សម្រាកនៅទីនោះប្រហែលកន្លះម៉ោង ។ ចំណែកខ្លួនខ្ញុំនៅរង់ចាំក្រុមខ្ញុំនៅផ្ទះបងខាត់ ក៏ទៅទទួលក្រុមខ្ញុំហើយនាំទាំងអស់គ្នាបន្តដំណើរទៅទីក្រុងកោះត្រឡាច ដើម្បីប្រគល់អីវ៉ាន់ទៅឱ្យមេក្រុមកណ្តាលដែលពានឃ្លាំងគេចាំទទួលវត្ថុផ្សេងៗ ដែលនាំមកពីគ្រប់ក្រុមនៅម៉ោង៦កន្លះ ។

នៅពេលជួបជុំគ្នានោះហើយដែលនាំឱ្យស្គាល់គ្នាសិទ្ធស្នាលរវាងកាប៉ូរ៉ាល់គ្រប់ក្រុមនៅជិត

ឆ្នាយ ព្រមទាំងមនុស្សទោសគ្រប់ក្រុមផង បានសប្បាយរីករាយ,សួរសុខទុក្ខគ្នាទៅវិញ ទៅមកលុះប្រគល់អីវ៉ាន់ដែលគេត្រូវចែកឱ្យយកទៅវិញ ។ ពេលខ្លះនៅរហូតដល់ម៉ោង១០ឬ១១ ទម្រាំបានត្រឡប់ទៅវិញហើយដល់ម៉ោង២ឬ៣រសៀល ទើបបានទៅដល់ទីកន្លែងរៀងខ្លួន ។

មួយវិញទៀតនៅកន្លែងខ្ញុំ ក្នុងអំឡុងខែកញ្ញា នាយតម្រួតតែងនាំមនុស្សទោសចំនួន១០០ឬ១៥០នាក់ទៅកាប់អុសនៅនោះ ។ ទៅដល់កន្លែងខ្ញុំនៅយប់នៅឡើយប្រហែលជាម៉ោង៣ឬម៉ោង៤ជិតភ្លឺប៉ុណ្ណោះ ។ ពេលគេទៅដល់ម្តងៗគេតែងតែលួចរបស់របរគ្រប់មុខតាំងពីអង្ករបន្លែមាន់ជាដើម បើមិនប្រយ័ត្ន ពួកវាលួចអស់គ្មានសល់ ។

ក្នុងពេលដែលធ្វើដំណើរកាត់ចំការខ្ញុំនោះ ពេលនោះច្រើនតែនៅយប់នៅឡើយ ។ ពួកទាំងនោះពុំអាចមើលឃើញផ្លែចេកនៅត្រង់ណាទេ ម៉្លោះហើយគេលើកដៃទាំងពីរដាក់លើក្បាលហើយបម្រះម្រាមដៃបញ្ឈរឡើងទៅលើ ដើរមុខរះស្មានៗទៅតែ ម្តង ។ បើម្រាមដៃប៉ះទៅលើស្ទងចេកគេក៏ប្រញាប់ឈប់ភ្លាមកាច់ភ្លែត ទុំក៏ដោយខ្ចីក៏ដោយគេអាស្រ័យបានទាំងអស់ ។ នេះទម្លាប់របស់អ្នកទោសដែលគ្នាមានការស្រេកឃ្លាន ត្រូវតែប្រព្រឹត្តដូច្នោះ ។ ពួកមនុស្សទោសដែលគ្មានអត់ឃ្លានណាស់ ទៅ ចេកខ្ចី ល្ហុងខ្ចី ល្ពៅខ្ចី ត្រឡាច ប៉េងប៉ោះអ្វីៗ ចេះតែអាស្រ័យបានទាំងអស់ ។

ហេតុដូច្នេះហើយ បានជានៅពេលនោះ ខ្ញុំត្រូវតែប្រយ័ត្នមែនទែន ដោយចាត់គ្នាពី១២ទៅ១៥នាក់ឱ្យវាយគ្នាយាមតាមផ្លូវចំការនោះ ។ បើឃើញមនុស្សទោសបេះបោចផ្លែឈើអ្វី ត្រូវស្ទុះទៅចាប់ភ្លាម វាយនឹងរំពាត់ផ្តៅ២,៣រំពាត់ រួចនាំទៅឱ្យនាយតម្រួតនៃមនុស្សទោសនោះនាយតម្រួតនោះ វាយថែមទៀតមុខគួរឱ្យរាណិតអាសូរគ្នាណាស់ ប៉ុន្តែមិនដឹងធ្វើម៉េច បើយើងមានភារៈត្រូវតែការពាររបស់របរទាំងនេះឱ្យគង់ ។ បើយើងបណ្តែតបណ្តោយទៅប្រាកដជាអស់ទាំងចំការមិនខាន ជាហេតុនាំឱ្យមានទុក្ខទោសដល់ខ្លួនយើង គេនឹងវាយឬធ្វើទោសយើងតាមចិត្តគេ ។

ចំពោះអ្នកទោសនៅក្នុងក្រុមខ្ញុំវិញ ខ្ញុំមានចិត្តសន្តោសណាស់ ក្នុងរយៈ១០ឬ១៥ថ្ងៃខ្ញុំបានឱ្យពួកខ្ញុំនេះបេះផ្លែឈើក្នុងចំការទទួលទានគ្រប់ៗគ្នា ។ ខ្ញុំបានអប់រំមនុស្សទាំងនេះឱ្យមានចរិយាស្លូតសុភាព រួចខ្ញុំតែងប្រាប់ពួកនេះថា សូមឱ្យអ្នករាល់គ្នាទុកខ្ញុំដូចជាបងប្អូនទៅចុះ បើខ្ញុំធ្វើពាក្យខុសអ្វីសុំរំលឹកទៅចុះ ខ្ញុំពុំប្រកាន់ឫកថា ជាអ្នកត្រួតអ្វីទេ ។ យ៉ាងនេះហើយទើបពួកក្រុមខ្ញុំពេនការរាប់អាន ហើយស្មោះត្រង់នឹងខ្ញុំជាងក្រុមឯទៀតៗទាំងអស់នៅកោះត្រឡាច ។

កាលពីកាប៉ូរ៉ាល់យួនមុនៗមនុស្សទោសក្រោមបង្គាប់វាមិនខ្លាចវាសម្លាប់កាប៉ូរ៉ាល់ក៏មាន វាប្រមាថមើលងាយក៏មាន ជាហេតុនាំឱ្យលំបាកធ្វើការណាស់ ។ តែនៅពេលដែលខ្ញុំមកកាន់ការវិញបានស្រួលរហូត ។

***

-១៤-

ពន្លឺសេរីភាព

ប្រិយមិត្តទាំងឡាយ តាមការកត់សម្គាល់របស់អស់លោកចំពោះវគ្គខាងក្រោយ នៃរឿងនេះ អស់លោកយល់ថារូបខ្ញុំនេះគឺជាមនុស្សម្នាក់ ដូចជាមនុស្សមានសេរីភាពធម្មតាឬឧបមាដូចជាបុគ្គលិករាជការដែលគេបញ្ជូនឱ្យទៅធ្វើការនៅកោះត្រឡាចដូច្នោះដែរ ។ ចំពោះឋានៈជាកាប៉ូរ៉ាល់អ្នកទោសហើយដែលបានសេចក្តីសុខ មានគេទទួលស្គាល់ដ៏ច្រើននេះកម្រគេធ្វើដូចណាស់នៅកោះត្រឡាច ។ ចំពោះជីវភាពដ៏សុខស្រួលនេះនាំឱ្យអស់លោកអ្នកយល់ថា ខ្លួនខ្ញុំបានសប្បាយចិត្តលែងគិតអ្វីទាំងអស់ហើយ គឺគិតតែខំធ្វើការឱ្យបានល្អ ឱ្យបារាំងនៅកោះត្រឡាច ស្រឡាញ់តែប៉ុណ្ណោះហើយ ។

ប្រិយមិត្តទាំងឡាយ ពុំមែនយ៉ាងនោះទេ ! ដោយពិតឧត្តមគតិចិត្តគំនិតរបស់ខ្ញុំដែលកើត

មានឡើងយ៉ាងណា វានៅតែមានយ៉ាងនោះដដែល ។ បុព្វហេតុដែលនាំឱ្យខ្ញុំហែលឆ្លងសមុទ្រទុក្ខតាំងពីគុកភ្នំពេញ គុកព្រៃនគរ រហូតដល់មករស់នៅលើកោះត្រឡាច ដែលជាកោះមរណៈនេះ គឺមកតែអំពីឧត្តមគតិចិត្តគំនិតខ្ញុំដែលរួមធ្វើការបដិវត្តន៍នោះឯង ពោលគឺមកពីខ្ញុំចង់រំដោះមាតុភូមិយើង ឱ្យផុតពីអនិស្សរភាពរបស់បារាំងនេះឯង ។ បើដូច្នេះតើឱ្យខ្ញុំសប្បាយនឹងជីវភាពសុខស្រួលរបស់ខ្ញុំនេះម្តេចនឹងកើត ? បើខ្ញុំមិនទាន់បានឃើញស្រុកខ្មែរយើងមានដំណើរទៅដល់ណាផងនោះ ។ ជាការពិតហើយ ជាក់ច្បាស់ យើងមានការតូចចិត្តហើយចងកំហឹងដ៏ក្រៃលែងចំពោះការដែលពួកបារាំង វាយកយើងមកប្រោសចោលកណ្តាលសមុទ្រ ចំបរបង់ឱ្យឆ្ងាយដាច់ស្រយាលពីមិត្តភក្តិបំណងឱ្យយើងភ្លេចឧត្តមគតិរបស់យើង ឬថាចង់ឱ្យយើងរាងចាលស្បថលែងចង់ធ្វើនយោបាយអស់មួយកំណើតតែម្តងយ៉ាងនេះ ។ ដូច្នេះយើងគ្មានគំនិតឯណាស្មោះចំពោះបេអាណានិគមនោះឡើយ !

នៅក្នុងចិត្តខ្ញុំ ខ្ញុំតែងនឹកទន្ទឹងថា ចាំមើលតែលទ្ធផលនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ដែលកំពុងឆេះសន្ធោសន្ធៅស្ទើរពេញអាស៊ីនេះ ។ ខ្ញុំយល់ថា បើជប៉ុនឈ្នះបារាំងនោះប្រហែលជាខ្ញុំមានវាសនាខ្លះបានត្រឡប់ទៅស្រុកវិញមុនកាលកំណត់នៃសាលក្រមព្រៃនគរ ដែលសម្រេចថា «គុក៥ឆ្នាំធ្វើការដោយបង្ខំនិងនិរទេស១៥ឆ្នាំមិនឱ្យចូលស្រុកខ្មែរ» នោះមិនខាន ។ ផ្ទុយទៅវិញបើជប៉ុនចាញ់បារាំង បារាំងនៅតែជាអាណាព្យាបាលលើសមាគមរដ្ឋឥណ្ឌូចិននោះ ខ្ញុំអស់បានត្រឡប់ទៅស្រុកវិញមុនកាលកំណត់របស់សាលក្រមព្រៃនគរហើយ ។ ខ្ញុំនឹងនៅតែជាអ្នកទោសជាងពីរឆ្នាំទៅមុខទៀត ហើយនឹងត្រូវនៅក្រៅស្រុកជាង១២ឆ្នាំតទៅមុខទៀតឯណោះ ដែលជាថិរៈវេលាមួយវែងឆ្ងាយណាស់(១) ។ បើសម្លឹងតាមវេលានេះឃើញថា ខ្ញុំដូចជាគ្មានសង្ឃឹមថា បានត្រឡប់ទៅស្រុកវិញ បន្តសកម្មភាពនយោបាយស្រុកទេសជាមួយនិងវរជនខ្មែរឯទៀតបានឡើយ ។

ប៉ុន្តែធម្មជាតិយើងជាអ្នកនយោបាយ យើងមិនត្រូវអស់សង្ឃឹមទេ ! ខ្ញុំចេះតែមានសង្ឃឹមថា ថ្ងៃណាមួយ ឆ្នាំណាមួយគង់តែខ្ញុំបានរួចខ្លួន បានទៅប្រាកដខ្លួនលើទឹកដីខ្មែរវិញពុំខានទេ ហើយខ្ញុំនឹងបានបន្តសកម្មភាពខ្ញុំរួមជាមួយនឹងវរជនឯទៀតៗក្នុងការទាមទារសិទ្ធិសេរីភាព

១_នេះបើគិតពីជាប់ទោសពីឆ្នាំ១៩៤២ ដល់ឆ្នាំ១៩៥៥

ខ្មែរមកអំពីជនបរទេសនោះ ពុះត្រាតែបានសម្រេចពុំខានសោះឡើយ ។

ខ្ញុំបានរស់នៅនឹងតំបន់ដីកយុក នៃកោះត្រឡាចនោះដោយចេះតែទន្ទឹងចាំស្តាប់ការវិវត្តន៍នៃសង្គ្រាមខ្លះដែរ ។ ស្រាប់តែចូលមកដល់ចុងឆ្នាំ១៩៤៤ ការប្រែប្រួលប្តូរផ្លាស់ក៏កើតមានឡើងពិតមែន ។ ជប៉ុនបានឈ្នះបារាំងនៅឥណ្ឌូចិន ។ ហើយទីកោះត្រឡាចទាំងមូលជនជាតិបារាំង ត្រូវកងទ័ពជប៉ុនឡើងមកដកអាវុធចេញអស់ ។ បារាំងត្រូវអស់អំណាចត្រឹមណោះ ។ ប៉ុន្តែមិនជាយូរប៉ុន្មាន ដល់បកខែកុម្ភៈ១៩៤៥ កងទ័ពសម្ព័ន្ធមិត្ត(អាមេរិកាំង)បានជួយបារាំងឡើងវិញ ។ នៅថ្ងៃទី៨កុម្ភៈ១៩៤៥ ទីកោះត្រឡាចបានត្រូវរងគ្រាប់បែកពីសំណាក់ទ័ពសម្ព័ន្ធមិត្តយ៉ាងកោលាហល(១)។ ក្រោយការទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះ ចំនួនប្រមាណជាមួយអាទិត្យស្រាប់តែមានទាហានជប៉ុនមួយក្រុមបាននាំទូរលេខមួយច្បាប់មកពីភ្នំពេញ ឱ្យនាំអ្នកទោសនយោបាយបួនរូបគឺលោកអាចារ្យហែម ចៀវ ,លោកនួន ឌួង ,លោកប៉ាច ឈឿន និងខ្លួនខ្ញុំប៊ុណ្ណចន្ទ ម៉ុលត្រឡប់ទៅភ្នំពេញវិញ ។

ដោយលោកអាចារ្យហែម ចៀវ បានទទួលមរណភាពបាត់ទៅហើយនោះ ទើបគេប្រមូលបានតែបីនាក់គឺលោកនួន ឌួង លោកប៉ាច ឈឿន និងខ្លួនខ្ញុំប៉ុណ្ណោះ ។

នៅព្រលប់ម៉ោងប្រហែលជាង១៨ គេនាំពួកយើងខ្ញុំចុះទៅក្នុងនាវាមួយ ។ នាវានោះជានាវាពិឃាតប្រដេញយ៉ាងលឿនរបស់ជប៉ុននៅសម័យសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។ អ្នកចុះកប៉ាល់នេះក្រោយខ្ញុំទៀត គឺកងទាហានខ្មែរកម្ពុជាក្រោមយើងចំនួន១០០នាក់ ព្រមទាំងប្រពន្ធកូនរញ៉េរញ៉ៃផង ដែលត្រូវជប៉ុនជួយនាំជញ្ជូនត្រឡប់ទៅក្រុងព្រៃនគរវិញ ។ ទាហានទាំងនោះគឺបារាំងយកមកប្រើការនៅលើកោះត្រឡាចនេះ ។

លុះដាក់មនុស្សគ្រប់ហើយ ១០នាទីក្រោយមកនាវានេះក៏ស្រាវយុថ្កាថយចេញពីកោះត្រឡាចមួយរំពេច ។

កោះត្រឡាច ! កោះទារុណកម្ម ! កោះឧក្រិដ្ឋ ! កោះមរណៈតែជាកោះផ្តល់ឱ្យខ្ញុំនូវ

១_ឯក្រុងភ្នំពេញនោះក៏ត្រូវរងគ្រាប់បែកនៅថ្ងៃជាមួយគ្នានេះដែរ

អនុស្សាវរីយ៍ក្បែចក្សាន្តជាចុងក្រោយ ! ខ្ញុំបានឃ្លាតឆ្ងាយហើយ ! ខ្ញុំលើកដៃឡើងគ្រវីលាកោះនោះ...ទាំងស្រណោះ...ហើយស្រណោះសោកស្តាយចំពោះរូបលោកអាចារ្យហែម ចៀវ ដែលលោកចែកឋានទៅហើយ ផ្នូរលោកលេខ១១៣នៅលើកោះនេះ...ស្តាយណាស់យើងពុំបានទៅលា លោក ! ស្តាយណាស់ ! លោកពុំបានមកជាមួយយើង !

កោះត្រឡាច សូមអ្នកជួយថែរក្សាឆ្អឹងវីរជននេះឱ្យយើងផង ថ្ងៃណាយើងសម្រេចជោគ-ជោគជ័យយើងនឹងត្រឡប់មកសុំឆ្អឹងនេះអំពីអ្នកហើយយើងនឹងររគុណអ្នក !

នេះជាមនោវាចារបស់ខ្ញុំ ដែលរសាត់តាមខ្យល់ឆ្ពោះទៅកាន់កោះត្រឡាច ដែលលិចបន្តិចម្តងៗទៅក្នុងផ្ទៃរន្ធការ ។ ខ្ញុំមើលកោះលែងយល់ព្រោះឆ្ងាយព្រោះយប់ ។

ពេលនោះ គេនាំយើងខ្ញុំចូលទៅក្នុងបន្ទប់មួយ ដែលមានទាហានជប៉ុនពីរបីនាក់នៅនោះផង ។ គេរាប់រកយើងខ្ញុំដោយរាក់ទាក់ណាស់ ។ ក្រោយមកទើបគេមានរៀបអាហារឱ្យយើងខ្ញុំព្រមទាំងលោកសក្តិ៥ជាមេបញ្ជាការនៃនាវានេះ អាស្រ័យរួមនិងទាហានជាន់ខ្ពស់ឯទៀត ។

ក្រោយពេលបាយខ្ញុំបានចេញឡើងមកលើនាវា មើលទេសភាពសមុទ្រ ប៉ុន្តែមើលគ្មានឃើញអ្វីទេ ងងឹតសូន្យសុងតែម្តងហើយគេហាមមិនឱ្យអុជភ្លើងបំភ្លឺសោះឡើយ ខ្លាចកប៉ាល់ហោះពួកសម្ព័ន្ធមិត្តឃើញ ។

នៅគ្រានោះ រលកសមុទ្រធំៗអស្ចារ្យ លើកគ្រលែងយោលយោកនាវាទៅឆ្វេង ទៅស្តាំឡើងលើចុះក្រោមមួយៗ រង្វើលៗ ដូចគេគ្រលែងប្រមាត់ថ្លើមអ្នកជិះឱ្យវិកវី ! គួរឱ្យអាសូរពួកប្រពន្ធនិងកូនតូចៗរបស់ទាហានកម្ពុជាក្រោមណាស់ ដែលគេឱ្យអង្គុយនៅកន្ទៃនាវា ។ ពួកនេះត្រូវពុលរលកក្អួតចង្អោរច្របល់ខ្យល់ចាប់វិកវី គ្មានដំបូលការពារត្រូវទឹករលក ដែលប៉ះកប៉ាល់នោះសាចបាចចូលបកទៀត...ក្មេងតូចៗក៏យំរង៉េករង៉ាកឡើងគួរឱ្យវេទនាក្រៃលែង ។ ម្តាយចេះតែខំទ្រាំក្រាបត្រកងកូនទៅទ្រាំទម្រាំតែបានដល់ស្រុកទេសវិញ ។ ខ្ញុំឃើញដូច្នេះនឹកអាណិតខ្លោចចិត្តប៉ុន្តែមិនដឹងជានឹងជួយដូចម្តេច ។

ខ្ញុំបានចុះចូលទៅក្នុងនាវាវិញព្រោះទ្រាំឈរតទៅទៀតពុំបានដែរ ។ ខ្ញុំបានចូលទៅក្នុងបន្ទប់ដែលគេរៀបចំទុកឱ្យស្រេច ។ ខ្ញុំឃើញលោកនួន ខួង និងលោកប៉ាច ឈឿន កំពុងពុលរលកក្រាបេជ្រហិតជ្រហម ឃើញក្រុមនាវាឱ្យថ្នាំលេបការពារកុំឱ្យពុលខ្លាំងពេក ។ ឯខ្ញុំទៅដល់កន្លែងកើបេមួយម៉ោងក្រោយមកក៏តាំងរង៉ាប់រង្មើលមុខបែកញើសពេញខ្លួនចង់ក្អួតបន្តិច ចង់បត់ជើងបន្តិចលំបាកក្នុងខ្លួនជាខ្លាំង ខំបិទភ្នែកទៅ តែនៅតែវិលដដែល រួចមិនយូរប៉ុន្មានខ្ញុំក៏តាំងក្អួតចង្អោរក់ៗ,បកដែរ ។ អស់កំអួតហើយ ទើបសម្ងំដេកទៅទាំងយោលខ្លួន ។

ប្រហែលជាម៉ោង៥ភ្លឺ ខ្ញុំភ្ញាក់ពីពុលរលក ខ្ញុំខំក្រោកដើរចេញពីបន្ទប់ឡើងទៅលើនាវា ។ ពេលភ្លឺនោះខ្ញុំបើលទៅកន្ទៃនាវាដែលមានប្រពន្ធទាហាននៅនោះ ឃើញសុទ្ធតែកំអួត និងលាមកក្មេងពាសពេញទាំងអស់ ដែលកាលពីយប់នោះគ្នាពុលរលកច្រងាប់ច្រង៉ុលនោះឯង ពួកនេះគ្នាលំបាកវេទនាជាងខ្ញុំណាស់ទៅទៀត ។

ក្រោយនោះកប៉ាល់ក៏បានទៅដល់កាប់សាំងហ្សាក់[១] នៅកំពង់ផែនោះ ខ្ញុំឃើញអ្វីនោះដូចជាសសរធំៗ មូលៗ គេយកទៅបោះត្រៀបនៅត្រាំក្នុងទឹក... លុះចូលទៅជិតទើបដឹងថា ៖ ឱជាបំពង់ភ្លើងកប៉ាល់ដែលលិចទៅទេតើ ! កប៉ាល់ទាំងនោះត្រូវលិចដោយសារការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់ពួកសម្ព័ន្ធមិត្ត ។ កប៉ាល់លិចនោះ មានចំនួន២០គ្រឿង ។

យើងហួសពីនេះទៅទៀត ក៏ទៅដល់ព្រែកមួយដែលជាច្រកចូលទៅកាន់ក្រុងព្រៃនគរ ។ កប៉ាល់នេះបានចតស្រួលហើយប្រហែលជិតកន្លះម៉ោង ទើបឃើញទាហានជប៉ុនម្នាក់ចុះមកអញ្ជើញពួកយើងទាំងបីនាក់ ។ គេនាំយើងចុះពីនាវាហើយនាំឡើងទៅជិះរថយន្តតូចមួយឆ្ពោះទៅកាន់កន្លែងមួយនៅក្រុងព្រៃនគរ ។ ទីនោះជាកន្លែងរាជការជប៉ុនរៀបចំឱ្យពួកមេនយោបាយធំៗរបស់យួនមានពួកកៅដាយ ,វ៉ាហាវ ,ប៊ីនស្វៀងជាដើមនៅទីនោះ ។

នៅឱកាសនោះហើយ ដែលនាំឱ្យខ្ញុំបានស្គាល់ក្រុមមេកៅដាយវ៉ាហាវ ប៊ីនស្វៀង ។

១- Cap Saint Jaque ជាកំពង់ផែធំមួយរបស់យួនព្រៃនគរ ។

ចំណែកពួកយើង គេយកទៅផ្ញើឱ្យនៅនឹងក្រុមកៅដាយដែលជាក្រុមធំជាងគេនៅទីនោះ ។ ក្រុមកៅដាយបានរៀបចំទទួលក្រុមខ្ញុំដោយរាក់ទាក់។ តែពួកកៅដាយមទទួលទានម្ហូបបួស(ម្ហូបគ្មានសាច់ខ្លាញ់)ទាំងអស់គ្នា(១) ។

ខ្ញុំរហោកនួន ឌួងលោកប៉ាច ឈឿន នៅទីនោះបាន១៤ថ្ងៃ ទើបបានជប៉ុនគេមកអញ្ជើញឱ្យឡើងរថយន្តមួយដែលជារថយន្តដឹកកងទ័ព ។ ពេលម៉ោង៩ព្រឹកយើងទាំងបីនាក់ក៏បានធ្វើដំណើរតាមឡានទាហានចាកចេញពីទីក្រុងព្រៃនគរឆ្ពោះមកប្រទេសកម្ពុជា !

នៅលើឡានខ្ញុំដឹងថា ទឹកមុខខ្ញុំឡើងថ្លាពព្រាយ...ថ្លាព្រោះនឹងបានមកប្រាកដស្រមោលលើមាតុប្រទេសជាទីស្នេហា ដែលខ្ញុំព្រាត់ប្រាស់ទៅជិត៤ឆ្នាំ ហើយដែលញាតិមិត្តគ្រប់គ្នាគ្មាននឹកស្មានថា ខ្ញុំអាចនឹងរស់រួចមកវិញទេ ! ថ្លាព្រោះខ្ញុំមានសង្ឃឹមជាថ្មីថា ខ្ញុំអាចបន្តសកម្មភាពនយោបាយរបស់ខ្ញុំបានតទៅទៀតហើយ !

មកដល់កំពងចម្លងអ្នកលឿង ក៏បានជួបនឹងលោកអាចារ្យប៉ាង ខាត់ ជុំ ម្ចូង ព្រមទាំងមិត្តភក្តិទៀត ។ យើងទាំងអស់គ្នាឱបរឹតគ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរជាអភិយោភាព ! តើមានពាក្យអ្វីថ្លែងឱ្យចំបាន រំពឹមនោសញ្ចេតនាសប្បាយរីករាយដោយសារបានជួបគ្នានេះ ? គ្មានឡើយ ! យើងសប្បាយណាស់រកពាក្យថ្លែងពុំបាន !

ក្រោយដែលបានសាសងសំណេះសំណាលគ្នាចប់សព្វគ្រប់ហើយនោះ មិត្តយើងគេឱ្យយើងបន្តដំណើរមកភ្នំពេញចុះ គេទាំងនោះបន្តដំណើរទៅកាន់ខេត្តព្រៃវែង និងស្វាយរៀងតទៅទៀតជួយឃោសនាជាមួយទ័ពជប៉ុនដើម្បីដឹកនាំប្រជាពលរដ្ឋនៅតំបន់នោះ ។

១-ពួកក្រុមកៅដាយ,វ៉ាហាវ,ប៊ីនស្វៀង ជាក្រុមសាសនានាំបំបះបំបោររំដោះពីនឹមបារាំង ។ ពួកនេះគេរៃប្រាក់ពីពួកគ្នាគេដើម្បីទិញអាវុធតស៊ូនឹងបារាំង ។ ខ្ញុំបានឃើញក្រុមនេះយួរប្រាក់ទាំងបង់ទៅប្រគល់ជូនមេក្រុមគេរាល់វេលា ។ គេមានគណៈកម្មការគេអង្គុយរាប់ប្រាក់ច្រើនគ្នា ពួកក្រុមគេប្រមូលបានប្រាក់ច្រើនហោនរៀលបានច្រើនជាងគេគឺពួកកៅដាយនេះតែម្តង ។

យើងខ្ញុំទាំងបីនាក់ ក៏ធ្វើដំណើរឆ្ពោះមកកាន់ក្រុងភ្នំពេញតមកទៀត ដែលបានមកដល់នៅវេលាម៉ោង១២(ថ្ងៃត្រង់)ដោយសុវត្ថិភាព ។

បិតាខ្ញុំ បងប្អូនខ្ញុំ(១) បានចោមរោមព្រោងព្រាត ញញឹមលាយនឹងទឹកភ្នែក ដោយសប្បាយពេកចំពោះវត្តមានរបស់ខ្ញុំដែលគេពិបាកនឹងសង្ឃឹម ។

អស់លោកជាមិត្តមេត្រីទាំងឡាយ ជីវភាពខ្ញុំនៅគុកភ្នំពេញ នៅគុកព្រៃនគរ នៅកោះត្រឡាច បានចប់ហើយ ។ ខ្ញុំមានសេរីភាពវិញហើយ ! ប៉ុន្តែគ្រាន់តែជាពន្លឺតូចប៉ុណ្ណោះទេ ពុំមែនជាសេរីភាពមែនទែនទេ ! ពីព្រោះប្រទេសយើងពេលនោះ ពុំទាន់បានឯករាជ្យនៅឡើយ ។ សេរីភាពនៃប្រជាជន ដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសដែលកញ្ចះគេមានគេត្រួតត្រានោះ ពុំមែនជាសេរីភាពពិតប្រាកដទេ ។ យើងត្រូវតែត្រេចរកសេរីភាពប្រជាធិបតេយ្យនេះឱ្យបានពិតប្រាកដជាក់ស្តែង ។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៦ ខ្ញុំក៏បានធ្វើជាក្រុមខ្មែរឥស្សរៈនៅក្នុងតំបន់ខេត្តបាត់ដំបងរហូតមក ។ លុះឆ្នាំ១៩៥១ ខ្ញុំក៏បានស្ម័គ្រធ្វើតំណាងរាស្ត្រនៅរដ្ឋសភា ប៉ុន្តែអកុសលណាស់ រដ្ឋសភានោះត្រូវស្តេចសីហនុរំលាយទៅនៅថ្ងៃ១៣-០១-៥៣ ហើយខ្លួនខ្ញុំក៏ត្រូវគេចាប់ដាក់គុកអស់ពេល៨ខែ ២០ ថ្ងៃថែមទៀតជាមួយពួកមិត្ត ។

គិតទៅឈ្មោះខ្ញុំ(ប៊ុណ្ណចន្ទ ម៉ុល) និងគុកនយោបាយនោះដូចជាមិនចេះចប់សោះ ។

ប៉ុន្តែខ្ញុំសូមបញ្ចប់រឿងគុកនយោបាយនេះត្រឹមរឿងខ្ញុំបានចូលមកស្រុកខ្មែរទៅចុះ ដើម្បីកុំឱ្យអស់លោកអ្នកជាមិត្តធុញទ្រាន់ព្រោះវែងពេក ។

ហើយបើមិត្តចូលចិត្តរឿងខ្ញុំចាប់ពីខ្ញុំធ្វើឥស្សរៈបដិវត្តន៍ ដេញបាញ់បារាំងយ៉ាងណាៗទៅទៀតនោះ ចាំខ្ញុំឆ្លៀតពេលសរសេរជូននូវសៀវភៅមួយទៀត ។

១-សូមជម្រាបថា ម្តាយខ្ញុំទទួលអនិច្ចកម្មតាំងពីថ្ងៃ ១៤ កក្កដា ១៩៤០ ម្ល៉េះ ។

ទីបញ្ចប់នេះ ខ្ញុំសូមអរគុណអស់លោកប្រិយមិត្តទាំងឡាយ ដែលបានអានរឿងគុកនយោបាយនេះ ។

ហើយខ្ញុំសូមឧទ្ទិសជាអវសានថា សូមឱ្យចិត្តគំនិតកូនខ្មែរមានការចម្រើនល្ងូតហោស់ភ្ញាក់រលើក ស្រឡាញ់ទឹកដីខ្មែរ ពូជពង្សខ្មែរ ប្រពៃណីខ្មែរគ្រប់កាលគ្រប់វេលា !

សូមទឹកដីខ្មែរ នៅតែជាកេរ្តិ៍ដំណែលរបស់ខ្មែរហើយរីកចម្រើនទៅអនាគតជានិច្ច !

ចប់

អំណរគុណ

អ្នកនិពន្ធសូមសម្តែងអំណរគុណដ៏ស្មោះចំពោះអ្នកនិពន្ធគុយ ឡូតដែលបានខិតខំយ៉ាងពេញទំហឹងក្នុងការជួយរៀបចំបោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅនេះ លុះត្រាតែបានសម្រេច ។

ការខិតខំនេះគឺពិតជាបានជួយសម្រាលបន្ទុករបស់អ្នកនិពន្ធ ដែលកំពុងមានភារកិច្ចរវល់មមាញឹកក្រៃលែង ក្នុងកិច្ចការប្រទេសជាតិសព្វថ្ងៃនេះ ។

ភ្នំពេញ,ថ្ងៃទី១ មីនា ១៩៧១

ប៊ុណ្ណចំនួ ម៉ុល

រូបថតកាលនៅគុកធំភ្នំពេញ
ថតនៅមន្ទីរក្រុមព្រះនគរបាល(ថ្ងៃទី៦ សីហា ១៩៤២)

បោះពុម្ពលើកទី១ ចំនួន៣.០០០ក្បាល
តម្កល់ទុកតាមលេខ១២៥
ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧១